

Bajzát Tünde

Miskolci Egyetem
Idegennyelvi Oktatási Központ

Szaknyelvtanulási motiváció a Miskolci Egyetemen

<https://doi.org/10.48040/PL.2024.2.8>

A motiváció kulcsfontosságú szerepet játszik a nyelvtanulásban és a nyelvtanulási folyamat szerves része. Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a szaknyelvet tanuló egyetemi hallgatók belső és külső motivációját. A vizsgálat 2023 tavaszán készült: a Miskolci Egyetem hat különböző karán angol, francia, német és spanyol szaknyelvet tanuló hallgatók töltötték ki a magyar nyelvű kérdőívet. A kérdőív nyitott és zárt kérdéseket, valamint ötfokozatú Likert-skálákat tartalmazott az Akadémiai Motivációs Kérdőív alapján. A tanulmány első része a kutatás elméleti hátterét ismerteti. A második rész a kutatás célját, módszerét, résztvevőit és eredményeit mutatja be. Az eredmények az egyetemi hallgatók belső és külső motivációjának intenzitását, valamint a különböző motiváció-típusainak eltéréseit mutatják be. Az eredmények arra is rávilágítanak, hogy az egyetem különböző karaira járó és különböző szaknyelveket tanuló hallgatók motivációjának szintje mennyire különbözik egymástól.

Kulcsszavak: *felsőoktatás, szaknyelvtanulás, belső motiváció, külső motiváció, Akadémiai Motivációs Kérdőív*

Bevezetés

A nyelvtanulás folyamatában elengedhetetlen a motiváció. A „[...] motiváció több nyelvtanulási stratégia használatához vezet, amely az eredményesség révén növeli az önbizalmat, az önbizalom pedig tovább erősíti a motivációt” (Bárdos, 2000:240). Kutatások bizonyították, hogy a motiváció közvetlenül befolyásolja, hogy a nyelvtanulók milyen gyakran használják idegennyelv-tanulási stratégiáikat, mennyit kommunikálnak anyanyelvi beszélőkkel, mennyi információhoz jutnak hozzá a célnyelven, milyen jól teljesítenek a tantervhez kapcsolódó teljesítményteszteken, milyen magasra emelkedik általános tudásszintjük, és a nyelvtanulás befejezése után mennyi ideig maradnak meg idegen nyelvi készségeik. Ezért a motiváció rendkívül fontos az idegennyelv-tanulás szempontjából és döntő fontosságú, hogy megértsük tanulóink motivációit (Oxford–Shearin, 1994).

A magyar felsőoktatásban a motivációt is magában foglaló szaknyelvtanulással kapcsolatban végzett kutatások száma elenyésző, de a meglévő eredmények tanulságosak a téma szempontjából. Bánhegyi Mátyás és Fajt Balázs a BGE-n tanuló elsőéves hallgatók szaknyelvtanulási motivációját kutatta kérdőíves felmérés keretében (Bánhegyi–Fajt, 2021). Kutatásuk elméleti hátteréül Dörnyei Zoltán, Csizér Kata és Kormos Judit (Dörnyei, 2005; Kormos – Csizér, 2008; Csizér, 2012; Csizér, 2020; Dörnyei, 2020, idézi: Bánhegyi–Fajt, 2021) nyelvtanulói motivációs és az autonómiával összefüggő kutatási eredményei, valamint Barry Zimmerman és munkatársai (Zimmerman, 1998; Zimmerman, 2000; Zimmerman – Schunk, 2008; idézi: Bánhegyi–Fajt, 2021) az önszabályozás és nyelvtanulás összefüggésében végzett kutatásai szolgáltak, és bemutatták hogyan hat az önszabályozás a célorientáció megvalósulására és ezáltal az autonómiára is. Kutatásuk célja az volt, hogy feltérképezzék, ezen jellemzők hogyan alakítják a BGE elsőéves hallgatóinak intézményválasztási és nyelvtanulási motivációit. Vizsgálatuk – egyéb eredmények között – rámutatott arra is, hogy a válaszadók intézményválasztása során kulcsfontosságú motiváló szerepet játszik az idegennyelv- és a szaknyelvtanulás intézményi elérhetősége és színvonala. A megkérdezettek kétharmada piacképes nyelvtudással szeretne rendelkezni, hogy növeljék elhelyezkedési esélyeiket és a diákokban jelentős az idegennyelvtudás fejlesztésének igénye (Bánhegyi–Fajt, 2021).

Nagymintás kérdőíves vizsgálatukat megismételték 2021-ben és 2022-ben is, és a kapott eredmények megerősítették előző kutatásuk következtetéseit (Bánhegyi–Bocz–Fajt, 2023).

Farkas János gazdasági képzésben tanuló hallgatók külső szaknyelvtanulási motivációját vizsgálta szocioökonómiai háttérváltozókkal összefüggésben online kérdőíves kutatás keretében (Farkas, 2020). Kutatása elméleti háttérül Robert Gardner és Wallace Lambert (Gardner–Lambert, 1959, idézi: Farkas, 2020), valamint Richard Ryan és Edward Deci (Ryan–Deci, 2000, idézi: Farkas, 2020) idegennyelv-tanulási motivációs modelljei szolgálták, melynek értelmében a motivációt általában négy típusra bonthatjuk: belső, külső, instrumentális és integratív motivációra. Kutatási eredményei rávilágítottak arra, hogy a hallgatók legfontosabbnak a szaknyelvtanulás jövőbeli hasznát tartják, de a külföldi továbbtanulás és munkalehetőség is ösztönzően hat a diákokra. Azt is megállapította, hogy az eltérő szociodemográfiai háttérrel rendelkező hallgatók szaknyelvtanulási motivációi különböznek, az eltérő társadalmi háttérváltozók hatással vannak a szaknyelvtanulási folyamatra. A magyar felsőoktatásban a gazdasági képzésben tanuló nők szakmai jövőképorientációja magasabb, mint a férfiaké és külső motivációjuk is erősebb (Farkas, 2020).

A magyar felsőoktatásban még nem készült olyan kutatás, amely a hallgatók belső és külső motivációját vizsgálta volna az Akadémiai Motivációs Kérdőív segítségével, ezért ezt a hiányt kívánja betölteni a jelen kutatás. Az Akadémiai Motivációs Kérdőív abban különbözik az előzőekben bemutatott kutatásoktól, hogy nemcsak a külső, de a belső nyelvtanulási motivációt is vizsgálja, és mindkét motivációt különböző aspektusokból is. Továbbá, az Akadémiai Motivációs Kérdőívet célzottan a felsőoktatásban tanulók számára fejlesztették ki. Az Akadémiai Motivációs Kérdőív használatával jelen kutatás eredményei rávilágítanak a hallgatók külső és belső motivációinak eltéréseire a különböző területeken, ami segítséget nyújthat a szaknyelvet oktatóknak és kutatóknak, és az oktatáspolitikával, az oktatásszervezéssel foglalkozó szakembereknek egyaránt. Jelen tanulmány az angol és német szaknyelvet tanulók közötti motivációs különbségekre és a különböző szakterületeken tanuló hallgatók (gépész, jogász, közgazdász) közötti motivációs különbségekre is rámutat.

Az egyetemi hallgatók körében végzett kutatás

A tanulmány a következőkben bemutatja a kutatás célját, módszerét, a kutatási mintát és a kutatás eredményeit.

A kutatás célja és módszere

A tanulmány következtetései egy kérdőíves felmérés eredményei alapján fogalmazhatók meg. A 2023 tavaszán elvégzett vizsgálat kutatási kérdései a következők voltak:

1. Mi jellemző a hallgatók belső és külső motivációjára a szaknyelvtanulás tekintetében?
2. Van-e különbség a hallgatók belső és külső motivációjában az angol és német nyelvet tanulók között?
3. Van-e különbség a hallgatók belső és külső motivációjában a különböző karon tanulók között?

Az adatgyűjtés módszerei közül a kérdőíves adatfelvételt választottam, ezt az egységesség, a könnyebb feldolgozhatóság indokolta. Főként olyan kutatásokban használják, amelyekben az elemzési egység az egyes ember, illetve az adatközlők az egyes emberek. A standardizált kérdőívek továbbá minden válaszadóról ugyanolyan formában nyújtanak adatokat (Babbie, 2001). A magyar nyelvű kérdőív zárt kérdéseket és Likert-skálákat tartalmazott. A zárt kérdések esetén a lehetséges válaszokat a kutató határozza meg. A zárt kérdések egységesebb

mérést tesznek lehetővé, ezért megbízhatóságuk is nagyobb és a válaszok is könnyen összegeezhetők és elemezhetők (Mackey–Gass, 2005).

A magyar nyelvű kérdőív zárt kérdései rákérdeztek a hallgatók általános adataira és arra, hogy a hallgató milyen szakterületen és milyen idegen nyelven vesz részt szaknyelvi órákon. Az ötfokozatú Likert-skálát (1 – nem értek egyet, 5 – teljesen egyetértek) alkalmazó kérdőív azt vizsgálta, hogy a válaszadók „Miért tanulnak szaknyelvet?”. A hallgatók a Likert-skála segítségével válaszoltak a kérdésre a megadott 13 állítás esetén. A 13 állítást a Robert Vallerand és munkatársai által felsőoktatási intézményekre kifejlesztett Akadémiai Motivációs Kérdőív (*Academic Motivation Scale*) felhasználásával készítettem, amely a hallgatói tanulási motivációt vizsgálja (Vallerand et. al. 1992). A kérdőív az önmeghatározás elméleten alapul, 28 állítást tartalmaz és a hallgatói motiváció hét típusát méri, amelyből három típus a belső motivációra vonatkozik (a tanulásra irányuló, a teljesítmény elérésére vonatkozó és az ösztönzés megélésére vonatkozó belső motiváció), három típus a külső motivációra (identifikált szabályozás, introjekció és külső szabályozás), a hetedik típus pedig az amotiváció. A belső motiváció azt jelenti, hogy egy tevékenységet önmagáért végeznek az abból származó öröm és elégedettség miatt, például a hallgató azért jár egy órára, mert számára érdekes és kielégítő, ha többet tudhat meg egy bizonyos területről. Ezzel szemben a külső motiváció az emberi viselkedés széles skálájára vonatkozik, amelyeket egy cél eléréséhez szükséges eszközként alkalmaznak, például egy jutalom megszerzése érdekében. Az amotiváció azt jelenti, hogy a hallgatók nem motiváltak sem belsőleg, sem külsőleg, mert nem érzékelik az összefüggéseket az eredmények és saját tevékenységeik között. Az amotivált egyének csalódottak, és azt kérdezik maguktól, hogy miért járnak egyáltalán iskolába, amit végül akár abba is hagynak (Vallerand et. al. 1992). A Vallerand és munkatársai által készített kérdőívet lefordítottam, és a 28 állításból 13-at adaptáltam a jelen kutatás témájának megfelelően, 7 állítást a belső és 6 állítást a külső motivációra vonatkozóan, mind a hat típusból. A hetedik típusú motivációból (amotiváció) nem választottam ki egyetlen állítást sem, mert jelen kutatás nem terjedt ki az iskolát elhagyók körére, de egy másik kutatás tárgyát képezheti. A kérdőíves adatgyűjtés során az önkitöltős módszert alkalmaztam, a kérdőíveket a válaszadók papíralapon kapták meg és töltötték ki a szaknyelvi órákon. A kérdőív kitöltése önkéntes volt, és a megkérdezettek megőrizték anonimitásukat.

A kutatási minta

A vizsgálat során a 2022/23-as tanév második félévében a Miskolci Egyetem nyolc karán tanuló angol, francia, német, olasz, orosz, spanyol szaknyelvi órákon részt vevő hallgató kapott felkérést a kutatásban való részvételre. A megkeresett hallgatók közül 196 fő töltötte ki a kérdőívet, azonban nem minden kar és nem minden oktatott szaknyelv képviselte magát a vizsgálatban, ezért a kutatás nem tekinthető reprezentatívnak.

A kutatásban résztvevők általános adatait az 1. táblázat tartalmazza. Megfigyelhetjük, hogy a vizsgálatban hasonló mértékben vettek részt nők (115 fő, 59%) és férfiak (81 fő, 41%). A válaszadók átlagéletkora 21 év, a hallgatók 18 és 25 éves kor közöttiek. A táblázatban látható az is, hogy a kutatásban részt vevő diákok több mint fele (115 fő, 59%) a Gazdaságtudományi Karon tanult, kisebb részük az Állam- és Jogtudományi Kar (28 fő, 14%), illetve a Gépészmérnöki és Informatikai Kar (25 fő, 13%) hallgatója volt a kutatás idején, és csupán néhányan képviselték a Bölcsész- és Társadalomtudományi Kart (16 fő, 8%), az Egészségtudományi Kart (10 fő, 5%), illetve és a Bartók Béla Zeneművészeti Kart (2 fő, 1%). A táblázatban az is megfigyelhető, hogy a kutatásban részt vevő diákok nagy része (170 fő, 87%) alapképzésben tanult, a megkérdezettek kis része (24 fő, 12%) mesterképzésben, és 2 diák (1%) doktori képzésben vett részt.

1. táblázat. A vizsgálatban résztvevők általános adatai (n=196)

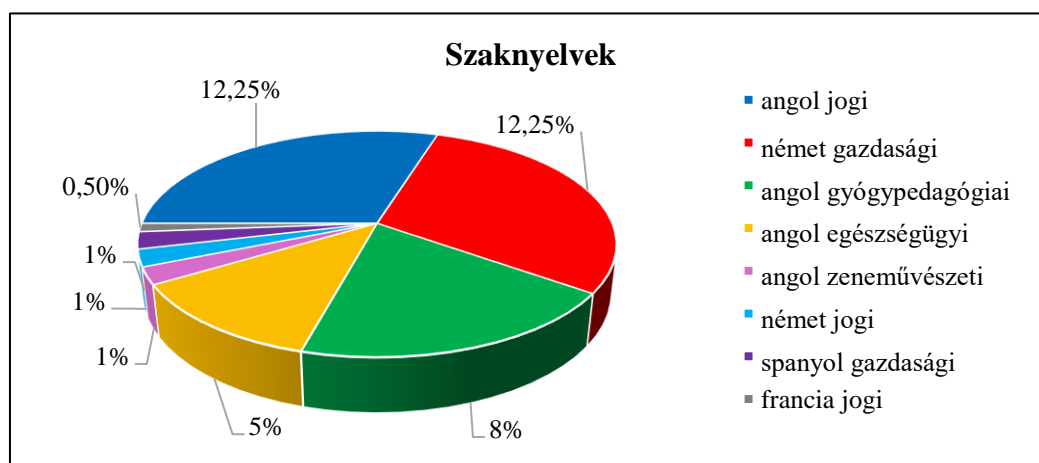
	hallgatók száma	százalékos érték
Nem	nő: 115	59%
	férfi: 81	41%
Életkor	18 – 25 év között	---
	átlagéletkor:21 év	---
Kar	GTK: 115 fő	59%
	ÁJK: 28 fő	14%
	GÉIK: 25 fő	13%
	BTK: 16 fő	8%
	ETK: 10 fő	5%
	BBZK: 2 fő	1%
Képzési program	BSc/BA: 170	87%
	MSc/MA: 24	12%
	PhD: 2	1%

A kutatás eredményei

A következőkben a vizsgálat eredményeit ismertetem. Elsőként a tanult szaknyelvek nyelvi és szakterületi megoszlását mutatom be. Ezt követően részletesen leírom a hallgatók belső és külső motivációinak jellemzőit a kérdőívben szereplő Likert-skála értékek alapján. Végezetül pedig összehasonlítom a hallgatók belső és külső motivációit az angol és német szaknyelvet tanulók, illetve a különböző karokon tanulók tekintetében.

Az 1. ábrán látható, hogy a kutatásban résztvevők közel fele (90 fő, 46%) angol gazdasági szaknyelvet tanult, kis részük angol műszaki (25 fő, 13%), angol jogi (24 fő, 12,25%), illetve német gazdasági (24 fő, 12,25%) szaknyelvi órákon vett részt. A válaszadók közül néhányan angol gyógypedagógiai (16 fő, 8%), illetve angol egészségügyi (10 fő, 5%) szaknyelvet tanultak, és kevés diák vett részt angol zeneművészeti (2 fő, 1%), német jogi (2 fő, 1%), spanyol gazdasági (2 fő, 1%), illetve francia jogi (1 fő, 0,5%) szaknyelvi órákon.

1. ábra. A tanult szaknyelvek nyelvi és szakterületi megoszlása (n=196)

A vizsgálatban részt vevő hallgatók felének (98 fő, 50%) kötelezően kellett szaknyelvi órára járni, a diákok másik fele (98 fő, 50%) azonban szabadon választott tárgyként vett részt az órákon. A válaszadók közül csupán 4 fő (2%) szerzett szaknyelvi nyelvvizsgát, hárman B2

szintű német nyelvű gazdasági szaknyelvi vizsgát, 1 fő pedig B2 szintű angol nyelvű gazdasági szaknyelvi vizsgát.

A 2. táblázat a belső motiváció három területéhez (a tanulásra irányuló, a teljesítmény elérésére vonatkozó és az ösztönzés megélésére vonatkozó belső motiváció) kapcsolódó hallgatói motivációs adatokat tartalmazza. A táblázatban látható, hogy a válaszadók tanulásra irányuló belső motivációja abban az esetben a legmagasabb (átlag: 3,73), amikor olyan dolgokról tanulnak, ami érdekli őket. A megkérdezettek közel negyede (45 fő, 23%) teljesen egyetértett az állítással, közel fele (82 fő, 42%) részben értett egyet, a hallgatók ötöde (43 fő, 22%) semleges választ adott, és kevesen voltak, akik részben nem (23 fő, 12%), illetve egyáltalán nem (3 fő, 1%) értettek egyet. A teljesítmény elérésére vonatkozó belső motiváció a második legösztönzőbb tényező (átlag: 3,64). A diákok közel negyede (47 fő, 24%) teljes mértékben, harmaduk (68 fő, 35%) részben értett egyet az „Azért az elégedettségért, amit akkor érzek, amikor nehéz feladatokat sikeresen teljesítek.” állítással. A diákok negyede (52 fő, 26%) semleges választ adott, és csupán néhányan voltak azok, akik részben nem (21 fő, 11%), illetve egyáltalán nem (8 fő, 4%) értettek egyet.

A tanulásra irányuló belső motiváció másik állítása – a diákok örömet éreznek, ha számukra vonzó témákkal kapcsolatban bővíthetik ismereteiket – az előző tényezőkhöz képest kevésbé ösztönző a kutatásban résztvevőknek (átlag: 3,55), mert csupán 29 fő (15%) értett teljesen egyet az állítással. A válaszadók közel fele (80 fő, 41%) részben egyetértett, a válaszadók harmada (60 fő, 31%) semlegesnek gondolta az állítást, néhányan pedig részben nem (24 fő, 12%), illetve egyáltalán nem (3 fő, 1%) értettek egyet. A megkérdezettek számára még kevésbé volt motiváló a különféle érdekes témákról történő olvasás közben érzett jó érzés (átlag: 3,44) – az ösztönzés megélésére vonatkozó belső motiváció egyik állítása – mert az állítással teljes mértékben csupán 30 fő (15%) értett egyet. A válaszadók harmada (65 fő, 33%) részben értett egyet, másik harmada (68 fő, 35%) semlegesnek ítélte meg az állítást, néhányan részben nem (27 fő, 14%), illetve egyáltalán nem (6 fő, 3%) értettek egyet. A motiváló tényezők sorában a csökkenő sorrendet a tanulásra irányuló belső motiváció harmadik állítása követi, csupán néhány diák (24 fő, 12%) tapasztalta meg teljes mértékben az öröm és elégedettség érzését új dolgok tanulása közben. A megkérdezettek közel fele (81 fő, 41%) részben osztozott a véleményen, a válaszadók közel harmada (56 fő, 29%) semlegesnek ítélte meg, néhányan részben nem (26 fő, 13%), illetve egyáltalán nem (9 fő, 5%) értettek egyet az állítással.

2. táblázat. A hallgatók belső motivációja (n=196)

Miért tanul szaknyelvet?	nem érték egyet	részben nem érték egyet	semleges	részben egyetérttek	teljesen egyetérttek	átlag
a tanulásra irányuló belső motiváció						
Mert örömet és elégedettséget érzek új dolgok tanulása közben.	9 fő, 5%	26 fő, 13%	56 fő, 29%	81 fő, 41%	24 fő, 12%	3,43
Azért az örömért, amit a számomra vonzó témákkal kapcsolatos ismereteim bővítése során tapasztalok.	3 fő, 1%	24 fő, 12%	60 fő, 31%	80 fő, 41%	29 fő, 15%	3,55
Mert olyan dolgokról tanulok, ami érdekel.	3 fő, 1%	23 fő, 12%	43 fő, 22%	82 fő, 42%	45 fő, 23%	3,73

teljesítmény elérésére vonatkozó belső motiváció						
Azért az elégedettségért, amit akkor érzek, amikor nehéz feladatokat sikeresen teljesítek.	8 fő, 4%	21 fő, 11%	52 fő, 26%	68 fő, 35%	47 fő, 24%	3,64
az ösztönzés megélésére vonatkozó belső motiváció						
Mert nagyon szeretek szaknyelvi órákra járni.	13 fő, 7%	30 fő, 15%	83 fő, 42%	51 fő, 26%	19 fő, 10%	3,17
Mert számomra a szaknyelvi órák szórakoztatóak.	14 fő, 7%	29 fő, 15%	79 fő, 40%	51 fő, 26%	23 fő, 12%	3,20
A felemelő érzésért, amit akkor érzek, amikor különféle érdekes témákról olvasok.	6 fő, 3%	27 fő, 14%	68 fő, 35%	65 fő, 33%	30 fő, 15%	3,44

A táblázat adatai arra is rávilágítanak, hogy a válaszadók a két legkevésbé motiváló tényezőnek az ösztönzés megélésére vonatkozó belső motiváció kapcsán megfogalmazott két állítást gondolták. Azzal az állítással, hogy a szaknyelvi órák szórakoztatóak (átlag: 3,20) csak néhányan (23 fő, 12%) értettek egyet teljes mértékben, a válaszadók negyede (51 fő, 26%) részben értett egyet, közel fele (79 fő, 40%) semlegesnek ítélte meg az állítást, néhányan részben nem (29 fő, 15%), illetve egyáltalán nem (14 fő, 7%) értettek egyet. Hasonló eredményt mutatott a „Nagyon szeretek szaknyelvi órákra járni.” állítás (átlag: 3,17), mivel csupán néhányan (19 fő, 10%) értettek egyet teljesen a válasszal. A megkérdezettek negyede (51 fő, 26%) részben egyetértett, a diákok közel fele (83 fő, 42%) semlegesnek gondolta, néhányan pedig részben nem (30 fő, 15%), illetve egyáltalán nem (13 fő, 7%) értettek egyet az állítással.

A 3. táblázat a külső motiváció három területéhez (identifikált szabályozás, introjekció, és külső szabályozás) kapcsolódó hallgatói motivációs adatokat mutatja be. A táblázatban megfigyelhető, hogy a válaszadókat leginkább a külső szabályozás egyik állítása, a munkaerőpiacon történő jobb elhelyezkedési lehetőség (átlag: 4,41) befolyásolja. A megkérdezettek több mint fele (114 fő, 58%) teljes mértékben, közel harmada (55 fő, 28%) pedig részben volt ezen a véleményen, és csupán néhányan (22 fő, 11%) voltak, akik semleges választ adtak, és kevesen nem értettek egyet, részben (3 fő, 2%), illetve egyáltalán nem (2 fő, 1%). A második legjelentősebb motiváló tényező az, hogy a szaknyelvtanulás segíti a hallgatókat a választott pályára való felkészülésben (átlag: 4,28). A válaszadók fele (98 fő, 50%) teljes mértékben, harmada (66 fő, 34%) részben gondolta így, csak néhányan (22 fő, 11%) adtak semleges választ, és kevesen voltak, akik részben (9 fő, 4%) vagy egyáltalán nem (1 fő, 1%) értettek egyet az állítással.

A külső szabályozás második állítása, a magasabb fizetés lehetősége (átlag: 3,98) is fontos szerepet játszik a hallgatói szaknyelvtanulási motivációban. A megkérdezettek több mint harmada (74 fő, 38%) teljes, egy másik harmada pedig (64 fő, 33%) részben volt ezen a véleményen, a diákok több mint ötöde (44 fő, 22%) semleges választ adott, és a megkérdezettek csupán egy kis csoportja részben (8 fő, 4%), illetve egyáltalán nem (6 fő, 3%) gondolta ösztönzőnek ezt az állítást. A vizsgálatban résztvevőket kevésbé bátorítja a külső motiváció introjekciós típusa, azaz a lehetőség, hogy bebizonyíthatják saját maguknak, hogy a szaknyelvtanulásban is lehetnek sikeresek (átlag: 3,88). A táblázatban megfigyelhetjük, hogy a

válaszadók egy harmada (66 fő, 34%) teljes mértékben, másik harmada (66 fő, 34%) részben képviselte ezt az álláspontot, a megkérdezettek közel negyede (46 fő, 23%) semlegesnek gondolta az állítást, néhányan pedig részben (10 fő, 5%), illetve egyáltalán nem (8 fő, 4%) értettek egyet az állítással.

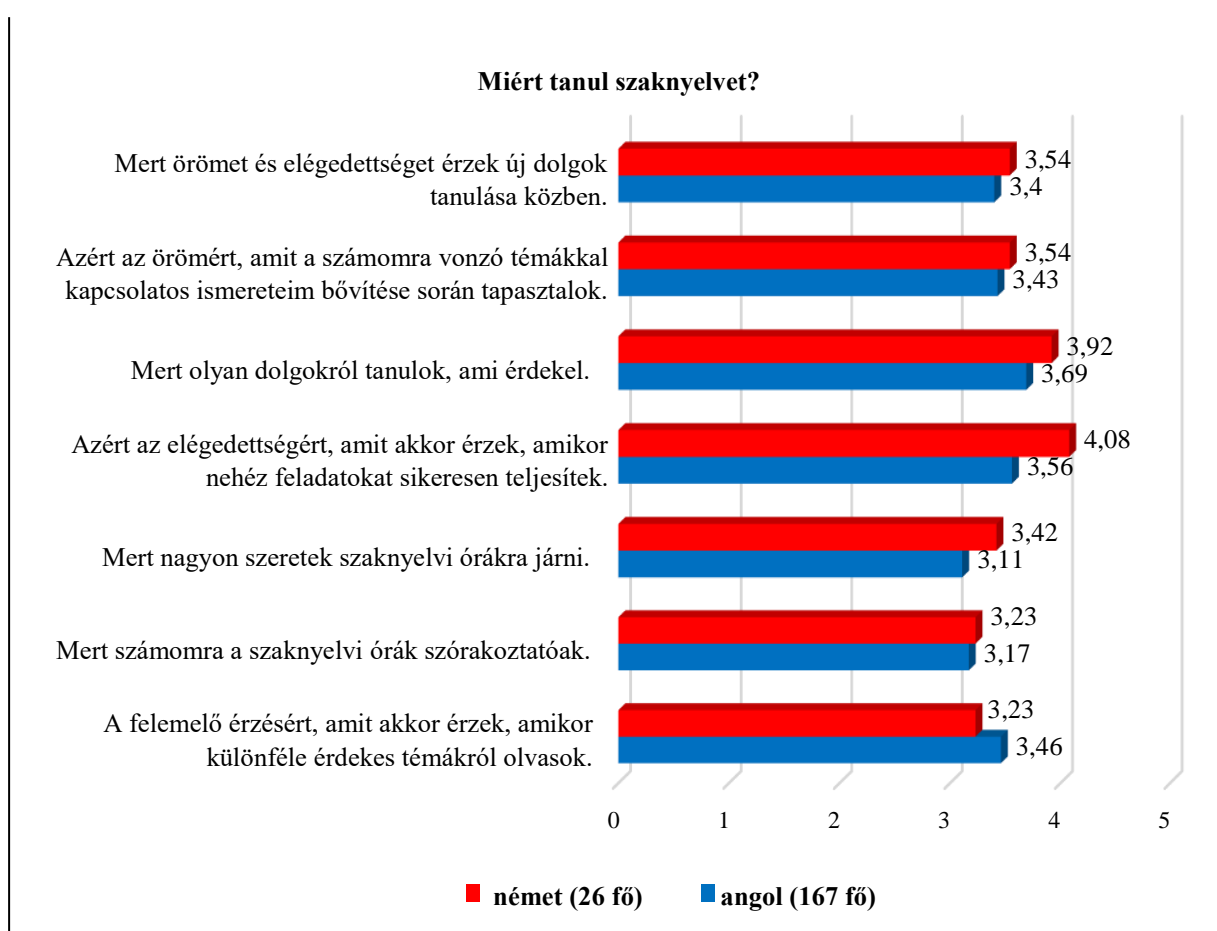
A két legkevésbé ösztönző tényező a külső szabályozás típusba tartozik, melyek a szakmai nyelvvizsga (átlag: 3,37) és a kreditpont megszerzésének (2,90) motiváló hatásait vizsgálják. A szakmai nyelvvizsga letételének ösztönző hatásával a diákok harmada (71 fő, 36%) értett teljesen mértékben egyet, néhányan (29 fő, 15%) részben gondolták így, néhányan (36 fő, 18%) semleges választ adtak, 22 fő részben nem (11%), 38 hallgató (20%) pedig egyáltalán nem értett egyet az állítással. A kreditpont megszerzésének motiváló hatásával csupán néhány hallgató (31 fő, 16%) értett egyet teljes mértékben. A megkérdezettek negyede (47 fő, 24%) részben vélekedett így, a diákok több mint ötöde (43 fő, 22%) semleges választ adott, 22 fő (11%) részben nem, a válaszadók több mint negyede (53 fő, 27%) pedig egyáltalán nem értett egyet.

3. táblázat. A hallgatók külső motivációja (n=196)

Miért tanul szaknyelvet?	nem érték egyet	részben nem érték egyet	semleges	részben egyetérték	teljesen egyetérték	átlag
identifikált szabályozás (a személy azonosul a cselekvés fontosságával)						
Mert úgy gondolom, hogy a szaknyelvtanulás segít jobban felkészülni a választott pályára.	1 fő, 1%	9 fő, 4%	22 fő, 11%	66 fő, 34%	98 fő, 50%	4,28
introjekció (magábavetítés)						
Mert szeretném bebizonyítani magamnak, hogy sikeres lehetek a szaknyelvtanulásban.	8 fő, 4%	10 fő, 5%	46 fő, 23%	66 fő, 34%	66 fő, 34%	3,88
külső szabályozás						
Mert szükségem van a kreditpontra.	53 fő, 27%	22 fő, 11%	43 fő, 22%	47 fő, 24%	31 fő, 16%	2,90
Mert szakmai nyelvvizsgát kell tennem.	38 fő, 20%	22 fő, 11%	36 fő, 18%	29 fő, 15%	71 fő, 36%	3,37
Mert így jobb/magasabb fizetésem lesz.	6 fő, 3%	8 fő, 4%	44 fő, 22%	64 fő, 33%	74 fő, 38%	3,98
Mert így jobbak lesznek az elhelyezkedési lehetőségeim/esélyeim a munkaerőpiacon.	2 fő, 1%	3 fő, 2%	22 fő, 11%	55 fő, 28%	114 fő, 58%	4,41

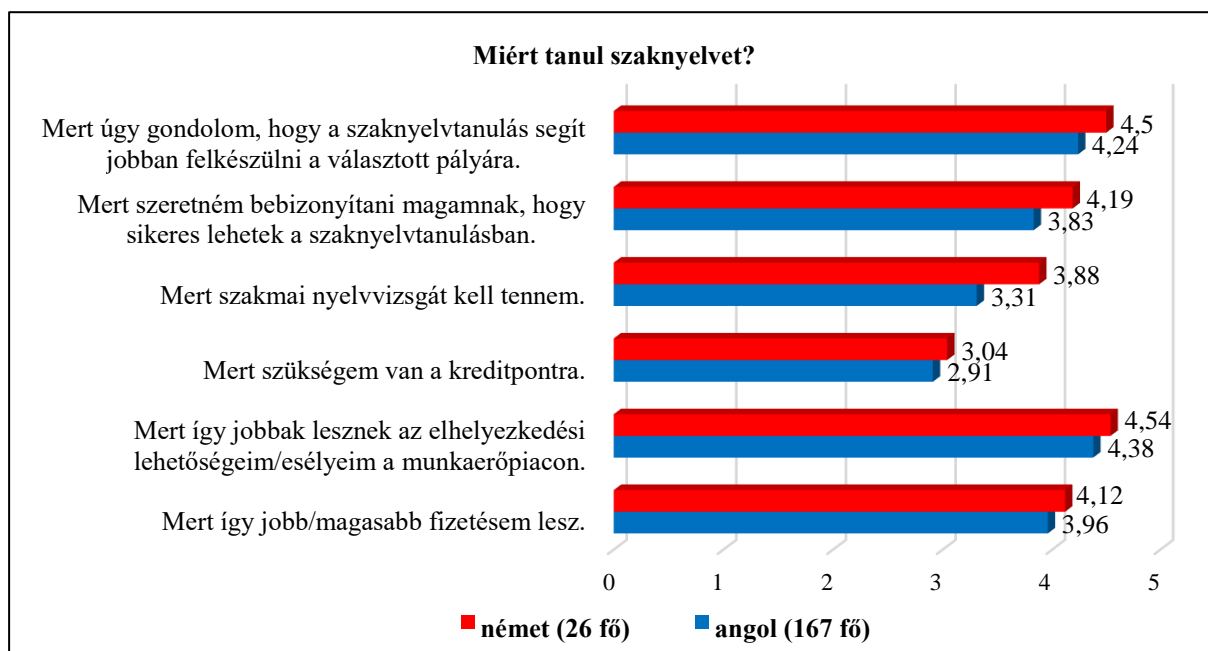
A 2. ábra a vizsgálatban résztvevők belső motivációjának angol és német szaknyelvre vonatkozó összehasonlítását ismerteti. Az ábrán látható, hogy a német szaknyelvet tanulók belső motivációja egy állítás kivételével („A felemelő érzésért, amit akkor érzek, amikor különféle érdekes témákról olvasok.”) magasabb, mint az angol szaknyelvet tanulóké. Továbbá, az is megfigyelhető, hogy a német szaknyelvi órákon résztvevők belső motivációja jelentősen magasabb két állítás esetében. Abban az esetben, amikor olyan dolgokról tanulnak, ami érdekli őket, a válaszadók tanulásra irányuló belső motivációja jelentősen magasabb a német szaknyelvi órákra járók esetében (átlag: 3,92), mint az angol szaknyelvi órákon résztvevők körében (átlag: 3,69). A teljesítmény elérésére vonatkozó belső motiváció állítása („Azért az elégedettségért, amit akkor érzek, amikor nehéz feladatokat sikeresen teljesítek.”) esetén is jelentősen magasabb a német szaknyelvet tanulók motivációja (átlag: 4,08), mint az angol szaknyelvet választott hallgatóké (átlag: 3,56).

2. ábra. A hallgatók belső motivációjának nyelvenkénti összehasonlítása (n=193)

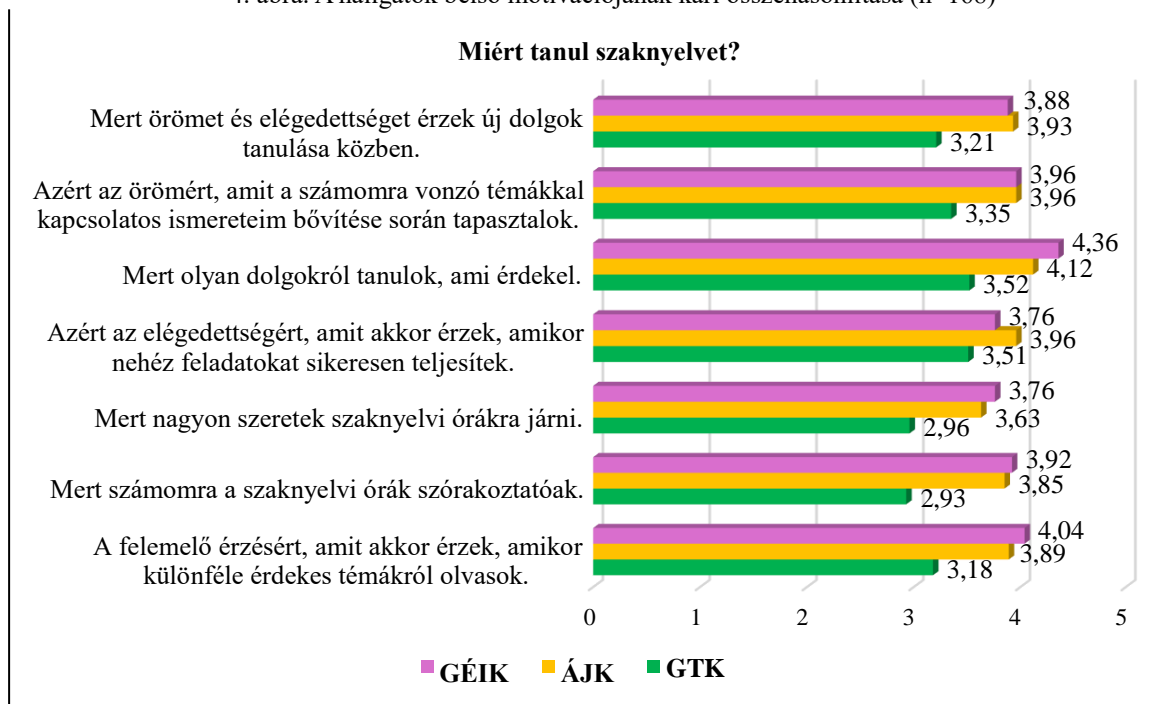
A 3. ábra a válaszadók külső motivációjának angol és német szaknyelvre vonatkozó összehasonlítását tartalmazza. Az ábrán megfigyelhetjük, hogy a német szaknyelvet tanulók külső motivációja – a belső motivációhoz hasonlóan –, minden állítás esetében magasabb, mint az angol szaknyelvi órákon részt vevő diákoké. Két állítás tekintetében jelentősen magasabb a német szaknyelvet tanulók külső motivációja, mint az angol szaknyelvi órákra járók motivációja. A német szaknyelvet tanulók motivációja (4,5) jelentősen magasabb a választott pályára való felkészülés esetén, mint az angol szaknyelvi órákra járók körében (4,24). Továbbá, a német szaknyelvet választók motivációja (3,88) jelentősen magasabb a szakmai nyelvvizsga letétele esetén is, mint az angol szaknyelvet tanulók (3,31) esetében.

3. ábra. A hallgatók külső motivációjának nyelvenkénti összehasonlítása (n=193)

A 4. ábra a diákok belső motivációjának összehasonlítását mutatja be három kar esetében. Az ábrán látható, hogy a Gazdaságtudományi Kar hallgatóinak belső motivációja minden állítás esetén a legalacsonyabb a másik két kar diákjaihoz képest. Az Állam- és Jogtudományi Karon tanulók belső motivációja két állítás esetén a legmagasabb, az egyik az öröm és elégedettség érzése új dolgok tanulása során (3,93), a másik az elégedettség érzése nehéz feladatok sikeres teljesítése esetén (3,96).

4. ábra. A hallgatók belső motivációjának kari összehasonlítása (n=168)

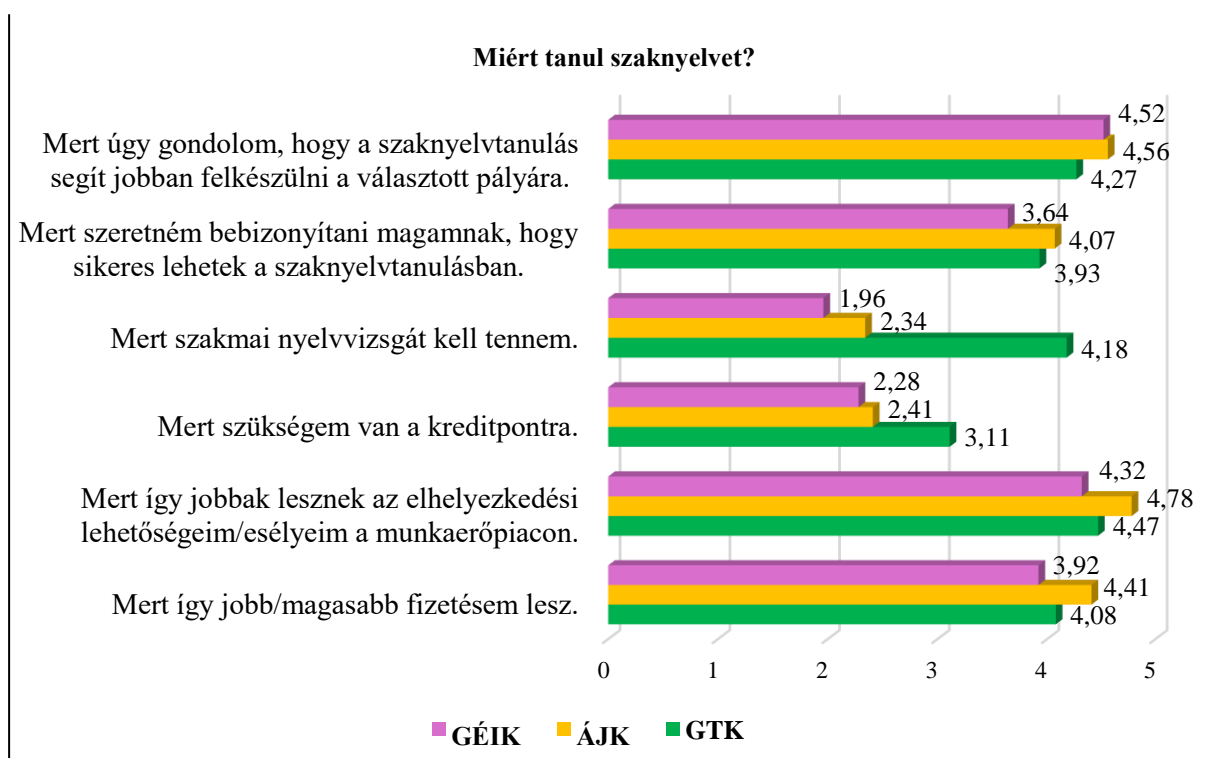

Egyforma mértékben (3,96) ösztönözte az Állam- és Jogtudományi Kar és a Gépészmérnöki és Informatikai Kar hallgatóit az öröm érzése, amelyet a vonzó témákkal

kapcsolatos ismeretek bővítése során tapasztaltak. A Gépészmérnöki és Informatikai Kar diákjainak belső motivációja négy állítás esetében volt a legmagasabb a vizsgált három kar összehasonlításában. A műszaki karon tanulókat jelentősen ösztönzi, ha olyan dolgokról tanulnak, amelyek érdeklik őket (4,36); szeretnek szaknyelvi órákra járni (3,76), szórakoztatónak találják azokat (3,92); és lelkesnek érzik magukat, amikor különféle érdekes témákról olvasnak (4,04).

Az 5. ábra a megkérdezettek külső motivációját ismerteti a három kar hallgatóit összehasonlítva. Az ábrán megfigyelhetjük, hogy a Gépészmérnöki és Informatikai Karon tanulók külső motivációja öt állítás esetén a legalacsonyabb, és csupán egy esetben („Mert úgy gondolom, hogy a szaknyelvtanulás segít jobban felkészülni a választott pályára.”) magasabb a Gazdaságtudományi Kar hallgatóinak motivációjától. A Gazdaságtudományi Kar diákjainak külső motivációja a szakmai nyelvvizsga letétele (4,18) és a kreditpont szükségessége (3,11) esetén a legmagasabb a két másik karhoz viszonyítva. A táblázat adataiban látható, hogy az Állam- és Jogtudományi Kar hallgatóinak külső motivációja négy esetben is a legmagasabb a három vizsgált kar tekintetében. A joghallgatók a jobb elhelyezkedési esély (4,78), a választott pályára történő felkészülés lehetősége (4,56), a magasabb fizetés (4,41), és a saját részre történő bizonyítás (4,07) esetében motiváltabbak, mint a közgazdász és műszaki hallgatók.

5. ábra. A hallgatók külső motivációjának kari összehasonlítása (n=168)

Az empirikus vizsgálat eredményeként megállapítható – hallgatói preferenciák alapján –, hogy a válaszadó hallgatók azért tanulnak szaknyelvet, mert: (1) javulnak az elhelyezkedési esélyeik, (2) a szaknyelvtanulás segít jobban felkészülni a választott pályára, (3) magasabb fizetést remélnek, (4) szeretnék bizonyítani maguknak, hogy sikeresek lehetnek a szaknyelvtanulásban, (5) olyan dolgokról tanulnak, ami érdekli őket, (6) elégedettséget éreznek, amikor nehéz feladatokat sikeresen teljesítenek, (7) örömet szerez, ha bővíthetik a számukra vonzó témákkal kapcsolatos ismereteiket, (8) felemelő érzés, amikor különféle érdekes témákról olvasnak, (9) örömet és elégedettséget éreznek új dolgok tanulása közben, (10)

szakmai nyelvvizsgát kell tenniük, (11) a szaknyelvi órák szórakoztatóak, (12) szeretnek szaknyelvi órákra járni, (13) szükségük van a kreditpontra.

Összességében elmondható, hogy a hallgatókat a tanulás során külső és belső motivációs tényezők egyaránt befolyásolják. Az eredmények arra is rávilágítottak, hogy bár fontos a jó munkahely és a magas fizetés – azaz a külső motivációs tényezők –, a válaszadók számára nagy jelentőséggel bír a tanulás és a tudás megszerzése is, azaz a belső motivációs tényezők. A vizsgálat alapján megállapítható az is, hogy a német szaknyelvet tanulók belső és külső motivációja magasabb az angol szaknyelvet tanulókénál. Továbbá, a kari összehasonlítások rámutattak arra, hogy a Gazdaságtudományi Kar hallgatóinak belső motivációja a legalacsonyabb az Állam- és Jogtudományi Karon és a Gépészmérnöki és Informatikai Karon tanuló hallgatókéhoz képest. Azonban a válaszadók külső motivációja a műszaki kar diákjai körében a legalacsonyabb, és a joghallgatók körében a legmagasabb.

Az eredmények rávilágítottak arra, hogy a hallgatók belső motivációja több kérdésben bizonyult alacsonynak, ebből következően a szaknyelvi órákon az előírt tantárgyi tematika mellett, az órai tananyagot érdemes kiegészíteni rövid és érdekes témákkal és feladatokkal. Továbbá, fontos szórakoztatóbbá tenni az órákat, például a korosztály számára érdekes cikkekkel, videókkal, vagy akár a hallgatókat is bevonva a kiegészítő témák kiválasztásába vagy előadásába, például kiselőadás vagy egyéb egyéni vagy csoportos feladat formájában. Ezen kívül, a szaknyelvórai feladatok motiváló hatását egy újabb kutatás is feltérképezheti. Úgy gondolom, hogy a kari összehasonlítások érdekes eredményeket hoztak, ezért a vizsgálat ezen aspektusát több felsőoktatási intézmény hasonló karain tanuló hallgatókkal is érdemes elvégezni és a kapott eredményeket összehasonlítani.

Ha a jelen kutatás eredményeit összehasonlítjuk Bánhegyi Mátyás és Fajt Balázs, valamint Farkas János vizsgálatával, megállapítható, hogy mindhárom mintában a jó fizetés és a jobb elhelyezkedési lehetőség fontos motivációs tényezőként szerepelt. Bánhegyi Mátyás és Fajt Balázs kutatásával összehasonlítva elmondható, hogy mindkét kutatásban a szaknyelvi vizsga megszerzése kevésbé bizonyult ösztönzőnek. Összességében látható, hogy a kutatások eredményei rávilágítanak a szaknyelvtanulás fontosságára, jövőbeli hasznára és a hallgatók szaknyelvtanulási motiváltságára egyaránt.

Konklúzió

A tanulmány bemutatta a Miskolci Egyetem hallgatói körében az Akadémiai Motivációs Kérdőív alapján végzett szaknyelvtanulási motivációs kutatás eredményeit. Az eredmények rávilágítottak arra, hogy a diákok külső motivációja magas, elsősorban a jövőbeli elhelyezkedésük és a magasabb fizetés reményéhez kapcsolódik, de belső motivációjuk, tudásvágyuk is jelentős. Azonban érdemes megjegyezni, hogy mivel a jelen kutatás nem tekinthető reprezentatívnak, ezért messzemenő következtetések levonására és általánosításra nem alkalmas. Ugyanakkor megállapítható, hogy a szaknyelvtanulás fontos és hasznos a magyar felsőoktatásban tanulók számára, és a jelen vizsgálat eredményei alapjául szolgálhatnak további jövőbeli kutatásoknak.

Hivatkozások

- Babbie, E. (2001): *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Balassi Kiadó: Budapest
- Bánhegyi, M. – Fajt, B. (2021): A BGE első évfolyamos egyetemi hallgatóinak intézményválasztási és nyelvtanulási motivációi. *Porta Lingua*. SZOKOE: Budapest. 2021/1. 87–98. DOI: <https://doi.org/10.48040/PL.2021.7>

- Bánhegyi, M. – Bocz, Zs. – Fajt, B. (2023): Gazdasági képzésben részt vevő egyetemi hallgatók intézményválasztási és nyelvtanulási motivációi EU-s és hazai kontextusban. *Porta Lingua*. SZOKOE: Budapest. 2023/2. 81–93. DOI: <https://doi.org/10.48040/PL.2023.2.7>
- Bárdos, J. (2000): *Az idegen nyelvek tanításának elméleti alapjai és gyakorlata*. Nemzeti Tankönyvkiadó: Budapest
- Farkas, J. (2020): Gazdasági szaknyelvet tanuló hallgatók szaknyelvtanulási motivációjának statisztikai vizsgálata. *Porta Lingua 2020*. Szaknyelvoktatás és -kutatás nemzetközi kontextusban. Cikkek, tanulmányok a hazai szaknyelvoktatásról. SZOKOE: Budapest. 331–349. DOI: <https://doi.org/10.48040/PL.2020.27>
- Mackey, A. – Gass, S. (2005): *Second Language Research: Methodology and Design*. Lawrence Erlbaum Associates Publishers: London
- Oxford, R. – Shearin, J. (1994): Language learning motivation: Expanding the theoretical framework. *The Modern Language Journal*, 78. DOI: <https://doi.org/10.2307/329249>
- Vallerand, R. – Pelletier, L. – Blais, M. – Brière, N. – Senécal, C. – Vallières, E. (1992): The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Educational and Psychological Measurement*, 52, 1003–1017. DOI: <https://doi.org/10.1177/0013164492052004025>